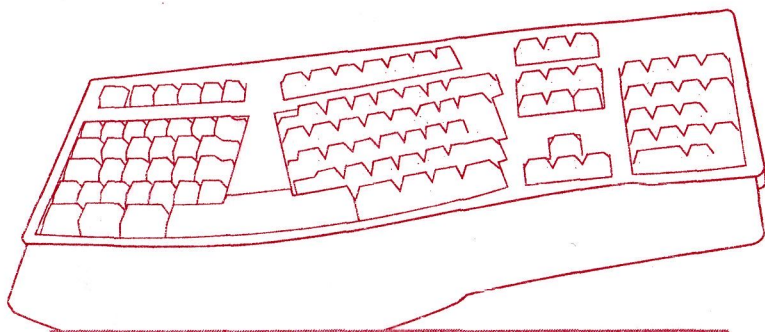

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)

ІНФОРМАТИКА ТА СИСТЕМНІ НАУКИ (ІСН-2013)

Матеріали
IV Всеукраїнської
науково-практичної конференції

(м. Полтава, 21–23 березня 2013 року)

ПОЛТАВА
ПУЕТ
2013

Національна академія наук України
Центральна спілка споживчих товариств України
Українська Федерація Інформатики

ІНФОРМАТИКА ТА СИСТЕМНІ НАУКИ (ІСН-2013)

Матеріали IV Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(м. Полтава, 21–23 березня 2013 року)

За редакцією професора Ємця О. О.

Полтава
ПУЕТ
2013

УДК 004-519.7
ББК 32.973я431
I-74

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

Програмний комітет

Співголови:

І. В. Сергієнко, д.ф.-м.н., професор, академік НАН України, генеральний директор Кібернетичного центру НАН України, директор Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;
О. О. Нестуля, д.і.н., професор, ректор ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Члени програмного комітету:

В. К. Задірака, д.ф.-м.н., професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу оптимізації чисельних методів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;
Г. П. Донець, д.ф.-м.н., с.н.с., завідувач відділу економічної кібернетики Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;
О. О. Ємець, д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;
В. А. Заславський, д.т.н., професор, професор кафедри математичної інформатики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
О. С. Куценко, д.т.н., професор, завідувач кафедри системного аналізу і управління Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;
О. М. Литвин, д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри вищої та прикладної математики Української інженерно-педагогічної академії;
О. С. Мельниченко, к.ф.-м.н., професор, професор кафедри математичного аналізу та інформатики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
А. Д. Тевляшев, д.т.н., професор, академік Української нафтогазової академії, завідувач кафедри прикладної математики Харківського національного університету радіоелектроніки;
Т. М. Барболіна, к.ф.-м.н., доцент, завідувач кафедри математичного аналізу та інформатики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Інформатика та системні науки (ІСН-2013) : матеріали IV Всеукр.
I-74 наук.-практ. конф., (м. Полтава, 21–23 берез. 2013 р.) / за ред. Ємця О. О. –
Полтава : ПУЕТ, 2013. – 323 с.

ISBN 978-966-184-211-2

Збірник тез конференції містить сучасну проблематику в таких галузях інформатики та системних наук, як теоретичні основи інформатики і кібернетики, математичне моделювання і обчислювальні методи, математичне та програмне забезпечення обчислювальних машин і систем, системний аналіз і теорія оптимальних рішень. Представлено доповіді, що відображають проблеми сучасної підготовки фахівців з інформатики, прикладної математики, системного аналізу та комп'ютерних інформаційних технологій.

Збірка розрахована на фахівців з кібернетики, інформатики, системних наук.

УДК 004+519.7
ББК 32.973я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

ISBN 978-966-184-211-2

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2013

ЗМІСТ

<i>Азаренков В. И.</i> Методика расчета температурного режима радиоэлектронной аппаратуры.....	12
<i>Аралова Н. И., Мاستыкаш Ю. И., Машкина И. В.</i> Информационные технологии исследования надежности функционирования систем организма людей, выполняющих работу в экстремальных условиях высокогорья.....	14
<i>Бабенко Д. А.</i> Програмне забезпечення для тренажера з теми «Підрахунок кількості комбінаторних конфігурацій» дистанційного навчального курсу «Дискретна математика».....	17
<i>Барболіна Т. М.</i> Розв'язування частково комбінаторних евклідових задач оптимізації методом побудови лексикографічної еквівалентності	18
<i>Біла Г. Д.</i> Асимптотичні властивості періодогамних оцінок в нелінійній моделі регресії з сильнозалежним шумом.....	21
<i>Білокінь Д. С.</i> Програмне забезпечення для тренажера з теми «Способи представлення скінченного автомата» дистанційного навчального курсу.....	25
<i>Бірюков Д. С., Заславська О. В.</i> Розв'язування задач оптимального розміщення аварійно-рятувальних служб	26
<i>Бовсунівський О. М.</i> Проблема вибору альтернатив для задачі з нечіткою множиною цілей	30
<i>Бондаренко В. В.</i> Обработка временного ряда фрактальным броуновским движением.....	31
<i>Бурибаев А. Ш.</i> Идентификации состояний вычислительных систем нечетко-логической основе	35
<i>Ванжа С. В.</i> Розв'язування цілочислової задачі дробово-лінійної оптимізації методом гілок та меж	40
<i>Власюк А. П., Багнюк О. М.</i> Знаходження місцеположення джерела забруднення для однієї стаціонарної задачі масопереносу в криволінійній області	42
<i>Власюк А. П., Дроздовський Т. А.</i> Математичне моделювання зміни напружено-деформованого стану ґрунтового масиву при нагнітанні в'язучого розчину та фільтрації солей в ньому в двовимірній постановці	45

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ТРЕНАЖЕРА З ТЕМИ «СПОСОБИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ СКІНЧЕНОГО АВТОМАТА» ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

*Д. С. Білокін, студент групи СІ-52
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Дистанційна освіта – одна з найбільш сучасних і перспективних форм навчання. Вона набуває все більшого поширення в нашій країні. Тому для покращення навчального процесу почали створювати тренажери. Для програмної реалізації тренажера потрібно визначити вхідні дані та кроки його реалізації.

Головним завданням роботи є розробка тренажера з теми «Способи представлення скінченого автомата» дистанційного навчального курсу «Дискретна математика».

Розглянемо основні відомості з теорії скінчених автоматів. Скінченим автоматом (СА) [1, 2] називають п'ятірку $\langle A, X, Y, \delta, \lambda \rangle$, де: A, X, Y – скінченні множини, які називають:

A – множина внутрішніх станів (або просто множина станів);

X – множина вхідних сигналів (вхідний алфавіт);

Y – множина вихідних сигналів (вихідний алфавіт);

а δ та λ – функції:

$\delta: A \times X \rightarrow A$ – функція переходів;

$$a(t+1) = \delta(a(t), x(t)).$$

$\lambda: A \times X \rightarrow Y$ – функція виходів: $y(t) = \lambda(a(t), x(t))$.

СА може бути заданий різними способами, зокрема [2]:

- шляхом словесного опису його функціонування;
- перерахуванням елементів множин A, X, Y та відношень між ними;
- таблицями переходів і виходів;
- графом переходів і виходів;
- матрицею з'єднань (матрицею переходів);

Тренажер розробляється з метою тренінгу умінь і навичок студента. При розробці тренажера необхідно врахувати:

- виконання всіх кроків алгоритму;

- автоматизацію правильності перевірки кожного з кроків;
- можливість самоконтролю;
- в ході тестування у випадку неправильних відповідей даються підказки щодо матеріалу який слід повторити;
- врахувати негайну перевірку введених даних;
- за допомогою програми можна зберігати результат тестування в файл.

Планується, що тренажер буде складовою дистанційного курсу «Дискретна математика», а отже необхідно врахувати можливість інтеграцій тренажеру до системи дистанційного навчання Moodle.

Для розробки та реалізації тренажера обрана мова програмування JavaScript.

Література

1. Сигорский В. П. Математический аппарат инженера / В. П. Сигорский. – К. : Техніка, 1977. – 768 с.
2. Биркгоф Г. Современная прикладная алгебра / Г. Биркгоф, Т. Барти – М. : Мир, 1976. – 400 с.
3. Триус Ю. В. Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання математичних дисциплін у вищих навчальних закладах : дис. ... доктора пед. наук :13.00.02 / Ю. В. Триус. – К., 2005. – 649 с.

УДК 519.87

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧІ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗМІЩЕННЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ

Д. С. Бірюков, к.т.н.

Національний інститут стратегічних досліджень

dmytro.biriukov@niss.gov.ua

О. В. Заславська

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

zasla@univ.kiev.ua

Одним із напрямів забезпечення безпеки життєдіяльності населення України є захист від надзвичайних ситуацій (НС), спричинених техногенними, природними та соціально-політичними